

Sygn. akt III CKN 279/97

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 stycznia 1998 r.

Sąd Najwyższy Izba Cywilna

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSN - M. Kocon (spraw.)

Sędziowie: SN - Z. Kwaśniewski

SN - M. Wysocka

Protokolant: K. Brzezińska

po rozpoznaniu w dniu 30 stycznia 1998 r.

na rozprawie

sprawy z powództwa S. U. i J. U.

przeciwko Partii [...] w R.

o zapłatę

na skutek kasacji pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 8 maja 1997 r., sygn. akt II Ca [...],

oddala kasację.

U Z A S A D N I E N I E

Pozwana Partia [...] w R. w umowie z dnia 23 maja 1995 r., zwanej wstępną, zobowiązała się, że po nabyciu użytkowania wieczystego gruntu oraz własności czterech posadowionych na tym gruncie budynków dokona ich inwentaryzacji, sporządzi projekty techniczne i przeniesie na powódki S. U. i J. U. własność bliżej określonej „niewydzielonej części jednego z tych budynków”. Na poczet ceny powódki wpłaciły 10 800 zł. W § 10 strony postanowiły, że powódki mogą w „okresie przed zakończeniem inwestycji” odstąpić od umowy za nieoprocentowanym zwrotem poniesionych nakładów, pomniejszonych o koszty związane z przeniesieniem prawa własności na ich rzecz. Powódki odstąpiły od umowy składając pisemne oświadczenie w dniu 7 lutego 1996 r., i wystąpiły z powództwem o zapłatę wpłaconych 10 800 zł. Do tego czasu pozwana Partia [...] jedynie nabyła od Gminy użytkowanie wieczyste gruntów i budynki opisane w umowie.

Na podstawie tych ustaleń Sąd Wojewódzki w R. uwzględnił powództwo. Sąd ten bowiem ocenił § 10 umowy jako zastrzeżenie na rzecz powódek prawa odstąpienia.

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 10 maja 1997 r. apelację pozwanej Partii [...] od powyższego wyroku oddalił. Podzielił przy tym tak ustalenia faktyczne jak i stanowisko prawne Sądu Wojewódzkiego.

Wymieniony wyrok Sądu Apelacyjnego pozwana zaskarżyła kasacją i zarzucając naruszenie prawa materialnego - art. 491, 395, 750 i 746 k.c. - przez błędne przyjęcie, że powódki skutecznie odstąpiły od zawartej umowy oraz „przepisów postępowania cywilnego”, wniosła o uchylenie tego wyroku.

Rozpoznając sprawę w przytoczonych granicach kasacji (art. 393¹¹k.p.c.) Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zasadnicze znaczenie w obrębie zagadnień związanych z kasacją pozwanej posiada problem zasięgu podstaw kasacyjnych. Podstawami kasacyjnymi są pewne kategorie błędów zawartych w zaskarżonym orzeczeniu.

Kodeks postępowania cywilnego w art. 393¹ wymienia dwie podstawy na których można oprzeć kasację - naruszenie prawa materialnego (pkt 1) i naruszenie przepisów postępowania, jeżeli naruszenie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy (pkt 2).

Sąd Najwyższy jest związany granicami wytyczonymi w skardze kasacyjnej (art. 393¹¹), bada zatem, czy zachodzą podniesione w skardze przyczyny kasacyjne oraz czy one uzasadniają postawione wnioski kasacyjne. Natomiast z urzędu bierze Sąd Najwyższy pod rozwagę jedynie nieważność postępowania.

I. Sąd Najwyższy w pierwszej kolejności rozważył zarzut „naruszenia przepisów postępowania”. W myśl art. 393³ k.p.c. kasacja powinna zawierać przytoczenie podstaw kasacyjnych oraz ich uzasadnienie. Znaczy to, że zarzut kasacyjny oparty na podstawie z art. 393¹ pkt. 2 k.p.c. powinien mieścić w swej treści wskazanie konkretnie oznaczonego przepisu prawa formalnego, tudzież wskazanie błędów lub braków obrażających dany przepis, oraz przytoczenie powodów dla których pogwałcenie tego przepisu mogło wpłynąć stanowczo na wynik sprawy [por. np. orzeczenia zapadłe jeszcze na gruncie przepisów postępowania cywilnego z 1932 r. w sprawach: C III 275/35, Zb. O. 1935, poz. 275, C III 915/35, Zb. O. 1936, poz. 466, C II 859/36, Zb. O. 1937, poz. 109, C III 2047/36, Zb. O. 1938, poz. 41, uchwałę 7 sędziów SN z dnia 30 kwietnia 1938 r., Zb. O. 1938, poz. 303, orzeczenia w sprawach C III 430/35, C III 466/36, powołane w: Kodeks postępowania cywilnego, w opracowaniu J.J. Litauera i W. Świącickiego, cz. I, Warszawa 1947, s. 217, 220, w sprawie C III 439/35 powołanej w: Kodeks postępowania cywilnego z komentarzem, w opracowaniu S. Kruszelnickiego, cz. I, Warszawa - Poznań - Kraków 1938, s. 554. Tak też SN m.in. w postanowieniach z dnia: 11 marca 1997 r. (III CKN 13/97), OSN C 1997, poz. 114, 13 marca 1997 r. (III CKN 14/97), OSN C 1997, poz. 115, 26 marca 1997 r., (II CKN 63/97), OSN C 1997, poz. 129 i 7 kwietnia

1997 r., (III CKN 29/97), OSN C 1997, poz. 96, 8 maja 1997 r., (II CKN 146/97), OSN C 1997, poz. 175].

W świetle tego stanowiska zarzut „naruszenia przepisów postępowania” nie odpowiada wymaganiom z art. 393³ k.p.c. albowiem nie wymienia przepisów postępowania, które - zdaniem autora kasacji - naruszył sąd drugiej instancji i, jako nie odpowiadający prawu jest niedopuszczalny i nie podlega rozważeniu.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalilo się zapatrywanie, że po upływie terminu do wniesienia kasacji nie można już usunąć braku przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, gdyż wtedy nie jest już dopuszczalna sanacja takiej istotnej wadliwości. Wykracza ona bowiem poza pojęcie braku formalnego pisma procesowego, odbierając wniesionemu środkowi odwoławczemu cech dopuszczalnej kasacji [„skarga kasacyjna, nie zawierająca wskazania podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, ulega odrzuceniu” - zasada prawna z dnia 30 kwietnia 1998 r., wyżej wskazana, tak też SN w orzeczeniu z dnia 29 stycznia 1937 r. (C III 2047/36) Zb. O. 1938, poz. 41, kiedy stwierdził, że „podstawa kasacyjna nie uzasadniona w terminie z art. 428 § 1 k.p.c. (obecnie art. 393⁴ k.p.c.) zgodnie z art. 427 k.p.c. (obecnie art. 393³ k.p.c.) nie może być już w czasie późniejszym skutecznie uzasadniona”, podobnie w wymienionych orzeczeniach zapadłych w sprawach: C III 915/35, C II 859/36, C III 275/35, C III 430/35, C III 439/35, C III 466/36, II CKN 63/97, OSN C 1997, poz. 129, III CKN 29/97, OSN C 1997, poz. 96 oraz w powołanych w tymże ostatnim orzeczeniu postanowieniach: z dnia 6 listopada 1966 r., II UKN 12/96, z dnia 7 stycznia 1997 r., I CZ 22/96 i z dnia 11 marca 1997 r. III CKN 13/97]. Z tego względu zarzut naruszenia art. 227, 223§1 i 328§1 k.p.c. złożony, z odwołaniem się do motywów wyroku Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1997 r. [zapadłego w sprawie III CKN 221/97 (nie publ.)], w toku rozprawy przed Sądem Najwyższym, nie podlegał przez tenże Sąd rozważaniu.

W tym miejscu należy zauważyć, że Sąd Najwyższy powołanym wyrokiem z dnia 5 listopada 1997 r. uchylił wyrok Sadu Apelacyjnego w [...] z dnia 10 kwietnia 1997 r. (sygn. akt I AC a [...]) z tej przyczyny, że podług oceny składu orzekającego w tamtej sprawie dokonane pogwałcenie wskazanych w kasacji przepisów prawa procesowego mogło wpłynąć stanowczo na wynik sprawy (art. 393¹ pkt 2 k.p.c.). W niniejszej zaś sprawie zarzut ich naruszenia został złożony, jak wskazano, poza kasacją, a zatem nie mógł doprowadzić do uchylenia zaskarżonego wyroku.

II. W konsekwencji braku uzasadnionego zarzutu z art. 393¹ pkt 2 k.p.c. - pogwałcenia przez Sąd Apelacyjny przepisów postępowania, mającego istotny wpływ na wynik sprawy, dla oceny trafności postawionego zarzutu naruszenia prawa materialnego - art. 491, 395, 750 i 746 k.c. - miarodajna jest ustalona przez tenże Sąd treść oświadczeń woli stron umowy z dnia 23 maja 1995 r.

W świetle zaś dokonanej przez Sąd Apelacyjny wykładni tych oświadczeń woli powódki zastrzegły prawo odstąpienia od umowy, i to, co wymaga podkreślenia, niczym nie ograniczone. Skarżąca natomiast nie zarzuciła, że przy tej wykładni Sąd Apelacyjny dopuścił się uchybienia dyrektyw wyrażonych w art. 65 k.c.

Sąd Apelacyjny, wbrew odmiennemu zapatrywaniu skarżącej, nie naruszył przepisów art. 491 k.c. i art. 395 k.c.

Kodeks cywilny zna ustawowe (art. 491 i nast.) i umowne (art. 395 i nast.) prawo odstąpienia od zawartej już umowy. Pierwsze z nich oparte na ustawie regulują przepisy o wykonaniu zobowiązań wzajemnych. To ustawowe prawo odstąpienia uzasadnia zwłoka lub niemożność wykonania zobowiązania wskutek okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność strona zobowiązana. Natomiast umowne prawo odstąpienia, o jakie chodzi w sprawie, ma swe źródło w odpowiednim zastrzeżeniu umownym i niezależne jest od wykonania lub nienależnego wykonania zobowiązania. Polega to prawo na tym, że strona na której rzecz zostało ono zastrzeżone, będzie mogła przez swe oświadczenie

unicestwić dwustronną czynność prawną po jej dokonaniu, a więc w pewien czas po zawarciu odnośnej umowy i to zarówno wykonanej, jak i niewykonanej. A zatem, przepisy regulujące ustawowe prawo odstąpienia od umowy, a w szczególności powołany w kasacji art. 491 k.c., nie mają, jak tego w istocie rzeczy chciałaby skarżąca, zastosowania do umownego od niej odstąpienia.

Poczynione ustalenia faktyczne nie dają też podstaw do przyjęcia, że strony zawarły umowę o świadczenie przez pozwaną nietypowych usług. Uszło bowiem uwadze skarżącej, że leżąca u podłoża sporu umowa określa wyraźnie, że strony dążyły do ustanowienia odrębnej własności lokalu na rzecz powódek, a więc do zawarcia umowy przewidzianej w art. 7 i nast. ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (Dz. U. Nr 45, poz. 388 ze zm.). Czynności do których zobowiązała się strona pozwana przygotowywały stan umożliwiający jej zawarcie. Brak ustaleń faktycznych uzasadniających stosowanie art. 750 k.c. o usługach, a w konsekwencji także art. 746 k.c. powoduje, że i w odniesieniu do tych przepisów żadna z postaci naruszenia prawa materialnego wymieniona w art. 393¹ pkt 1 k.p.c. nie może być wykazana.

Z powyższych względów na zasadzie art. 393¹² k.p.c. należało więc kasację oddalić.

aw

jg